

« memento mei, dum veneris in Regnum tuum. Ergone per supplicium ille vadit in regnum? Quis indit cavit tibi, quoniam oportebat pati Christum, et ita intrare in gloriam suam. » Et vero tametsi questionem hanc eo in loco indecisam relinquit, ex prædictis tamen verbis satis liquet, quod dicere velit, hoc bonum latronem a Spiritu Sancto velut Magistro didicisse. Glossa rationem, cur Spiritus Sanctus in forma ignis in die Pentecostes descendit, declarare volens, simul exprimit effectus, quos in semetipso bonus hic latro fuit expertus: ait enim: « Peccatores Spiritus purgat, illuminat, accedit, urit; exurit peccata, purgat corda, torpore excutit, ignorantias illustrat. »

5. — Hæc mutatio dexteræ Excelsi. Ingens enim miraculum fuit, quod homo, qui tot annorum spatio omnium veluti scelerum sentina fuerat, mox in unico instanti, sanctitate insignis factus, in multos virtutum actus proruperit: « Quis hominis hujus virtutes digne celebret? » inquit Taulerus¹: « Quis vel effari eas possit? Quis enim fidem, virtutum omnium distinctam cognitionem tam cito docuit, nisi Patris Sapientia Christus Jesus? » Etenim cum ex una parte axioma sit infallibile, quod sine fide impossibile est placere Deo; ex alia vero parte bonus hic latro Deo adeo fuerat gratus, et acceptus, ut illum ante quamvis alium sanctum, imo ante ipsammet sanctissimam ejus Matrem, regni sui fecerit consortem; facile colligitur, ipsum fide quadam vivacissima fuisse a Deo illustratum. Unde S. Maximus ait²: « Ipsa hora qua paradiſus Deum suscepit, suscepit et latronem; unus passus est pro salute cunctorum, et duobus pariter immortalitatis janus reseratur. Sed hanc totam gloriam latroni fides præstittit. » Idem S. Præsul jam ante in homilia præcedenti dixerat: « Recte meretur paradiſum, qui crucem Christi non putavit esse scandalum, sed virtutem. » Christus Redemptor noster, Lucæ capit. xix, sequentem proposuerat parabolam: *Homo nobilis abiit in regionem longinquam, accipere sibi regnum et reverti; quam quidem parabolam bonus latro probissime intellexit, non vero item discipuli et Apostoli Christi; tametsi enim latro hic Christum intueretur, non in throno regio consentem, fulgidoque, et pretioso redimitum diadema, sed in patibulo suspensum, spinisque, per ludibrium coronatum; ipsum tamen invocavit tanquam Regem cœlestis gloriae, Regnique cœlorum et Ecclesiæ sue Domini; de quo Regno S. Gabriel Mariae prædixerat: Regnabit in domo Jacob. Præterea licet latronibus propria sit invercundia, et impudentia, hunc tamen bonum latronem per omnia modestissimum fuisse comperimus: atque ideo licet latrones ubique possunt, suas viatoribus eripere soleant*

facultates, imo et vitam ipsam extorquere; hic tamen bonus latro, licet forsitan ad ejus pervenisset notitiam, Christum de Regno suo dixisse³: *Vim patitur, et violenti rapiunt illud*; intra valde angustos sese continuit limites, nullaque adhibita violencia, modestissime et humillime tantum dixit: *Memento mei dum veneris in Regnum tuum*, quibus verbis solam sui a Christo postulavit memoriam. Taulerus in hujus boni latronis laudem et encodium, sequentem habet aliam considerationem, dum ait⁴: « Venit ad patibulum alieno pollutus sanguine, et inde ablatus est, mundatus sanguine Christi. Venit eo adhuc male affectus ex crudelitate, et ira inflammatus; totusque mitis corde, compassionē compunctus, totus amore succensus est, ita ut plus alienos, quam proprios plangeret cruciatus. » Enimvero propriissimum amoris Dei in corde hominis exardescens indicium est, si quis honorem Dei contumeliari videns, zeli sui ardore defendere satagit; hic autem zelus in hujus boni latronis anima, Christum ardentissime amante, mirabiliter illuxit, dum consodalem suum Christum convitiis lacescentem aspera correctione perstrinxit: « Inrepabat enim, » inquit Salmeron, « non ex iracundia, neque ex contemptu, sed ex charitate, ut eum emendatum redderet, ac capitem misericordiae Domini Jesu, quam ipse jam erat expertus. » Et paulo post subdit: « Videtur hic latro magis Iesus in iuriis Christi, quam prius poenis. »

DISCURSUS XIII.

BONUS LATRO OCCASIONE OBVIA BENE UTI PROBE NOVIT, QUI TAMETSI PECCATORIBUS SPEM FACIAT, QUOD SCILICET TANDEM IN FINE VITÆ CONVERTI POSSINT; HEC TAMEN SPES NULLA EST, NISI IPSUM QUOQUE IN EJUS POENITENTIA FUERINT IMITATI.

IDEA SERMONIS. — 1. Inanis est spes ad hujus latronis exemplum conversionem suam differentium ad ultimum vitæ periodum. Figura botri uva, ex terra propagationis allati, applicatur ad propositum. — 2. Comparatur ad invicem bonus latro, cum latrone Achano. Doctrina pro Ecclesiasticis. — 3. Extolli fortuna occasionis et temporis conversionis boni latronis. Conversio boni latronis erexit spem multorum desperatorum peccatorum. — 4. Conversio boni latronis docet penitentiam quantumvis seram Deo esse acceptam dummodo sit vera. — 5. Ad exemplum boni latronis ad conversionem et salutem nostram cooperare debemus. — 6. Oculi nostri etiam dirigendi sunt simul in malum latronem. — 7. Comparantur ad invicem conversio latronis et perditio Judæ. — 8. Vera contritio neminem excludit a venia.

¹ MATTH., XI. 42. — ² TAULER., ib. — ³ SALM., t. X, tr. 40.

Amen dico tibi: *hodie mecum eris in Paradiso*. Luc., xxiii, 42.

1. — Tametsi in hujus tractatus discursu II, ostenderimus hoc boni latronis exemplum nequaquam peccatoribus sugerere posse fiduciam ad procrastinandam penitentiam, operæ tamen pretium esse duximus, idem hoc utilissimum punctum fidelium cordibus denuo inculcare, ad eruditioem multorum, qui hujus boni latronis exemplo abutentes, Regnum cœlorum non rapiunt, sed ab eodem longe deviant. Audiant, qui tales sunt, Eusebium Emissionem hæc in verba scribentem⁵: « Immittit Diabolus securitatem, ut inferat perditionem, nec dinumerari possunt, quantos hæc inanis spei umbra deceperit. » Qui idem paulo ante dixerat: « Consideranda est in latrone illo, non solum crudelitas compendiosa devotione, sed temporis illius, sub quo hæc agebantur, occasio. » Illo namque die lupus infernalis selectissimam gregis Christi oviculam, id est, Judam devoraverat; ac proinde bono huic latroni optima pendebat occasio; licet enim ipsius anima pluribus ex capitibus spectaret ad dæmonem, Christus tamen illum sibi rapuit, ut damnum ex surreptione Apostoli sui perpessum feliciter resarciret. Doctissimus Salmeron egregie observat, Salvatorem nostrum mundum latrociniis et latronibus plenum invenisse, et ideo jure merito dicere potuisset (cum omnes homines posteri sint primi Adami, ejusque imitatores, qui vetitum sibi pomum in paradiſo rapuit; ac proinde paradiſum ingrediens, secum conduxit latrones⁶: *Regnum cœlorum vim patitur, violenti rapiunt illud*). Porro Adam peccatum suum excusando, cœlum amiserat; bonus autem hic latro scelera sua accusando, et Christum ejusque innocentiam defendendo, idem cœlum recuperavit. Unde S. Augustinus in sermone quodam ita scribit⁷: « Cur hic latro seipsum accusans, et Deum excusans introducitur in Regnum? In eo quod se accusavit, Deum laudavit, et vitam suam beatam fecit. » Apud Isaiam Deus hujus Propheta labia per Seraphinum quendam purgasse legitur ad hoc ut Judaismo salutare ipsius verbum prædicaret. *Visio Isaiae super Judam et Jerusalem*, et tamen idem propheta prædicare incipiens, non Judæos, sed elementa, ut verba ipsius auscultarent, invitavit: « Per hoc ut Chrysostomus ait⁸, « ostendens, quia homines elementus insensibiliores facti sunt. » Christus, ut alibi ex sententia S. Augustini diximus, e cruce, hand secus ac e cathedra prædicabat; Hebreis autem surdis auribus verba ejus excepientibus e contra creaturæ insensatae vocem creatoris sui prompte auscultarunt, eujus signum fuit universalis totius naturæ commotio, dum petræ scissæ sunt, monumenta aperta fuerunt, tota terræ moles contremuit, velum templi scissum est, ac demum tenebræ factæ sunt super universam terram, atque ideo latro, qui antea cor quovis silice durius haberat, contritus, et in animo suo liquefactus fuit. Hugo Cardinalis illa verba S. Lucæ⁹: *Potens est Deus, de lapidibus istis suscitare filios Abruhæ*, hunc in modum interpretatur²: « Ideo comparantur lapidibus, quia adorantes idola lapidea, quasi lapidei facti sunt, id est, insensibles, aliquando tamen de tenebris ad lumen gratiae educendi. » Magna profecto hujus latronis quem nonnulli idololatram Egyptum fuisse dixerunt prærogativa fuit, quod in tali die ad Deum fuerit conversus, in quo durissimi silices et petræ ex compassione erga Creatorem agonizantem dirumpebantur. In ejusdem quoque latronis favorem considerare possumus, quod quia Salvator passionem suam sub metaphora vindemiæ describit, inquiens³: *Torcular calvi solus, facile permittat, ut quis eo tempore quemdam uvæ botrum inde sibi rapiat*. Porro exploratores ad terram promissionis ablegati, ingentem uvæ botrum in ligno suspensum inde reportarunt, per quod illud, quod in persona Christi (de quo sacra Sponsa in Ganticis ait⁴; *Botrus Cyperi dilectus meus in vineis Engaddi*) eventurum erat præfigurabatur, bonus enim hic latro prædandi assuetus, tempus et occasionem opportunam botrum hunc sibi rapiendi non neglexit. De quo proinde S. Bernardinus in haec verba scribit⁵: « Docuit quid sieut tunc, velut in vindemia, sine mensura toti seipsum exponebat orbi, sic inæstimabiliter se infunderet illi menti. Tunc enim, quando mustum amoris amoris Jesu in torculari crucis exprimebatur cum pressione doloris, quo totus mundus erat inebriandus non debuit quasi in parvo cyatho propinari latroni sed tota operatio mentis sue in torculari cordis Jesu, quasi sine mensura demergi, unde non puto istum latronem nisi inter sublimes Dei principes collocandum. » Enimvero quando quilibet Hebreorum Redemptoris nostri sanguinem quasi certatim conculebat bonus hic latro optimam tibi occasionem præberi duxit, in qua, dum sanguis hic pretiosus abundantissime spargebatur, ipse primus accurreret, in eodemque sanguine animam suam, tot sceleribus coquinatam, abluere. Unde S. Antoninus de Salvatore nostro ita scribit⁶: « Dicere potuerat cum dolore illud Michæl VII: *Væ mihi, quia factus sum, sicut qui colligit racemum in autumno, nam tunc vindemiata vinea, non invenitur nisi aliquis racemus*. Ita et in tempore passionis totam pene vineam humani generis vindemiaverat diabolus, ut sibi subditam remansit aliquis parvus racemus ut latro conversus,

¹ LUC., III, 16. — ² HUGO CARD. — ³ ISA., LXIII, 3. — ⁴ CANT., I, 14. — ⁵ S. BERN., t. I, s. 55, a. 1, c. 2, p. 2, Princ. — ⁶ S. ANTON., ib.

« centurio fidem Christi confessus, et aliquis alius, quem Christus collegit. » Bonus tamen hic latro hoc merito omnibus aliis superior existit, quia scilicet primus Filium Dei, antequam exspiraret, et totum universum a fundamentis suis commoveretur cognovit et confessus fuit.

2. — Negari quidem nequit, quin bonus hic latro utpote qui primus cœlestis Jerosolymæ mænia concendit, suique juris fecit, ingentem omnibus peccatoribus acquirendæ salutis reliquerit fiduciam. Porro populus Dei electus, multis victoriis opimus, ad terræ promissionis quæ cœlestis paradisi figura erat, possessionem acquirendam magnis passibus properabat; cum ecce in momento, unius latronis culpa, subversa est tantæ felicitatis ipsorum fortunata totaque siquidem Achan contra expressam Dei prohibitionem, ante civitatem Jericho virgam quamdam furatus est auream, et chlamydem purpuream, quo facinore miram in populum Hebrœum superinduxit miseriam. Sed longe fortunatior bonus hic latro noster fuit, siquidem cum trajectus ad veram promissionis terram, cœlum videlicet, per quinque mille, et plures annos universo generi humano pertinaciter reclusus mansisset, ipse hic latro virgam illam, de qua apud Isaiam dicitur¹: *Egredietur virga de radice Jesse; nec non et purpuram illam, qua Redemptor in prætorio Pilati per ludibrium vestitus fuit, diripiens, omnibus nobis ab beatum illud regnum pervenienti viam aperuit,* unde S. Ambrosius verba considerans: *Hodie mecum eris in paradyso, in hæc verba loquitur²:* « Nemo est qui possit excludi quando receptus est latro. » Vernm enim vero quia propositio hæc omnes peccatores animare potest ad obtinendam peccatorum suorum veniam, dummodo in fine vitæ ad veram redigantur poenitentiam ideo observandum est, quod Didacus Stella ad præsens propositum in hæc verba scribit³: « Ut ostenderet Dominus viris Ecclesiasticis, quæ eis cura beatæ esse animarum, pretio sui sanguinis emptarum, maxime quando morti appropinquant; tunc enim debent eas allicere misericordia Dei, et spe gloriae et præmii cœlestis, ne in mortis articulo desperent, quemadmodum hic derelicta matre, et amicis, huic pauperi morienti et de sua salute sollicito intendit, et eum regni promissione allicit. Matrem suam in curam dedit Joanni, animam vero latronis sue curæ servavit. »

3. — Quoniam Redemptor noster, ad acquirendam animarum nostrarum salutem, nostram quoque adhiberi voluit cooperationem, ideo dum suum pro nobis redimendis fundens sanguinem, solam hanc boni latronis animam adeo salutis sitiundam, et cupidam videret, ad eidem subveniendum omne studium suum adhibuit, adeoque quæ

¹ ISA., XI, 2. — ² S. AMBR., in Ps. XXV. — ³ DIDAC. STELLA, in Luc.

huic latroni accidit fortuna, ex ea nata est occasione, cui similis per totam æternitatem nulli unquam obveniet. Erat enim dies ille ex omnibus sæculis ad hoc electus, ut peccatoribus beneficeret, et ideo tametsi in secunda Decalogi tabula primum preceptum conditum fuerit de honorandis parentibus attamen peccatores speciali privilegio condecorare volens, mox ut in cruce suspensus hæsit, primo apud æternum Patrem suum pro crucifixori bus suis intercessit, secundo autem loco conversioni boni latronis operam dedit, ac demum tertio loco ad Sanctissimam Matrem suam consolandam se convertit. Unde B. Laurentius Justinianus, divinæ pietatis erga hunc hominem redundantiam admirans inquit⁴: « In te miserationis suæ Salvator affluentiam exhibuit, exemplo tui desperatorum eruditur vita, delinquentium roratur animus, erigitur spes, exhilaratur affectus, et antiquatae consuetudinis malæ renovatio suadetur. Profectus quippe tuus aliorum militavit saluti. » S. Bernardus similiter bonum hunc latronem, per suam conversionem, multorum peccatorum desperatorum spem excitasse, his verbis docet⁵: « Quam subito ex hoste factus est amicus, de extraneo proximus, de latrone confessor! O quanta latronis fiducia! Omnis mali, nullius boni conscius sibi, transgressor Jesus vitæ, simul et substantiæ raptor alienæ, positus in januis mortis in fine vitæ desperatus de vita præsenti spem vitæ futuræ, quam toties demeruerat, nunquamque meruerat concipere, eam requirere non formidat. Quis hic desperet, latrone sperante? » S. Augustinus in sermone quodam de misericordia Dei huic latroni exhibita diu ante in hæc verba pronunciaverat⁶: « Dum tantum reum benigne relaxat, dum tanto debitori refundit immanis debiti cautionem, humano generi conscripsit securitatem, ut consolatia ac spes fieret totius populi, absolutio unius desperati, et privatum donum in publicum cresceret beneficium. » Idem S. doctor ad hoc reflectens, quod bonus hic latro illa die Christum confessus fuerit Filium Dei, in quo S. Petrus eumdem perfide abnegavit, in hæc verba scribit⁷: « Nunquid quia Dominus acquisivit latronem, Petrum perdidit negatorem? Absit, absit. Agebat mysterium qui fundebat pretium, in Petro demonstrans, non in se quemquam justum debere præsumere: in latrone, nullum impium conversum posse perire. » Aet tandem hoc subnexo salutari monito, concludit, inquiens: « Timeat bonus, ne pereat per superbiam, non desperet malus de multa malitia. »

4. — Tametsi omnium sæculorum experientia satis edoceat, difficilimum, quasi impossibile esse

⁴ B. LAUR. JUST., de Trium. Chr. ag. — ⁵ S. BERN., de Pass. — ⁶ S. AUG., s. 43 in append. de div. — ⁷ ID., l. II de fid. ad cat.

quod quis in extremo vitæ articulo se convertens salvetur, attamen noni hujus latronis exemplum clare satis convincit, acceptam esse Deo poenitentiam, quantumvis tardam, domoda illa vera existat. Observastisne aliquando, quod latro hic infame hoc nomen etiam post mortem renovere voluerit etiam quum de facto cœlestem incolit Paradisum? Alii quidem Sancti peccatores appellati fuerunt, ita tamen ut simul proprium sibi nomen retinuerint. S. Paulus de se ait¹: *Blasphemus fui et persecutor*; nec tamen ideo Pauli nomen a se depositum, S. Matthæus quidem publicanus appellatus fuit, verumtamen proprium sibi nomen conservavit; hic autem justus latro, hoc latronis nomen, etiam postquam sanctus, et justus effectus est, retinere voluit: ideoque nec nomen, nec cognomen, nec patria illius a Scriptura sacra memoratur (tametsi enim a nonnullis proprio appetitur nomine, illud tamen e Scriptura minime deduci potest) et quidem ut existimo, specialiter a Deo impetravit, ut etiam sanctus existens, latro diceretur, ut cunctis sæculis, in comparatione ad iniuriantes ipsius, tanto magis divina elucesceret misericordia D. Chrysostomus ait²: « An igitur hoc tantum est admirabile, quod latronem in paradiso sum introduxit, aliud vero nihil? Potest et aliud majus dici. Non enim solum introduxit latronem sed et ante mundum universum, et ante Apostolos ne quis posterorum se ingredi posse desperet neque spem omnem sue salutis abjiciat, cum innumeris scatentem malis in regio versari palatatio videat: » S. Augustinus in alio quodam sermone in hæc verba scribit³: « Cui aliquando charissimi, tarda videatur esse conversio; cum latro nis jam pendens, jam morientis non fuerit repudiata confessio. » S. Bonaventura specialiter ad verbum hodie se reflexit; tametsi enim bonus hic latro conversionem suam tot annis distulerit, attamen subito ut compunctus fuit, eodem momento æternæ retributionis præmium accepit, in quo, inquit idem Seraphicus Doctor⁴: « Christus miram ostendit misericordiam, tanquam piissimus Pontifex, quia poenitentiam latronis, quantumcunque seram, non refutavit, et amplius quam latro petebat concessit. » Nos quoque per resolutam peccatum detestandi voluntatem, cum divina gratia conjunctam, animam in unico momento mundare, et sanctificare possumus. Unde D. Chrysostomus ait⁵: « Publicanus es? potes fieri Evangelista. Blasphemus es? potes fieri Apostolus? Latro es, potes deprædari paradisum. Magus es? Potes Dominum adorare. »

5. — Notanda tamen est sequens valde utilis doctrina, quam D. Chrysostomus pariter super

¹ I TIM., I, 12. — ² MATT., X, 3. — ³ D. CHRYS., t. II, s. II in Gen. — ⁴ S. AUG., s. 22 de Temp. — ⁵ S. BON., in Luc. — ⁶ D. CHRYS.

Psalmum quinquagesimum poenitentiale tradit, inquiens: « Deus misericordiam impertit; at non simpliciter, verum ait: Da quoque tu aliquid. » Verbi gratia infinitis peccatorum sarcinis premeris, « ea levare volo, manum tu quoque porridge, non quod ego te opus habeam, sed quia te etiam ad tuam salutem aliquid erogare volo. Et quoam pacto? Dicam. Latro ille salutem est consecutus, ac tot peccata dissolvit, nimurum, non per misericordiam solam, sed etiam per suam fidem, et qualem? Magnam, sublimem, ac celum ipsum attingentem. Quonam modo? Ego exponam: Juðæi mortuos ad vitam evocari, leprosos purgari, daemones e corporibus pelli, maris furorem, furibus tanquam fræno injecto, reprimi, terram scaturire, piscem stateram adferre, stellam Magos ducere, cœlestes, et terrenas creaturas velut saltillum officio fungi viderunt, et tamen eum in crucem sustulerunt. Latro nihil horum vidit, quin potius eum conspici contumeliis affici, maledictis configi nec tamen offendiculum subiit verum cœlorum Regem confessus est. Videsne quemadmodum misericordiam non simpliciter sit assecutus, verum ipse etiam aliquid erogavit. » Neque enim Christum, tunc in patibulo crucis agonizantem, solum confessus est, verum præter internam ejus compunctionem, illi, qui scrutatur renes et corda intime cognita, sua quoque sceleris publice confessus fuit; ac proinde sancta Ecclesia in die Iovis Sancto in oratione missa dicit: *Confessionis suæ latro præmium sumpsit.* Hæc autem confessio principaliter omnipotentis dexteræ Altissimi opus fuit: *Dexteræ enim Domini fecit virtutem;* cuiusmodi miraculum tamen non omnes sibi compromittere possunt. Audiamus Drogonem Hostensem prærogativam, qua poenitens hic latro noster gavisus fuit, in hæc verba exponentem⁶: « Quis enim latro ille, nisi Adam fuit? Qui ex quo primum in paradiso sui ipsius homicidium perpetravit, diu a Christo fugit reus, et abscondit se, donec in crucis articulo novissime consumptus et comprehensus, fugere, et amplius latere non potuit, ubi autem comprehensus, conversus est, culpam suam confessus est poenam, libenter amplexus est: tu enim admonebas, ne pati abhorret, quod te quoque secum pati videret. »

6. — Verum enim vero, oculus noster non solum dirigendus est ad hunc latronem, qui salutem est assecutus, verum etiam, et multo magis ad illum latronem, qui damnatus fuit; nam Scriptura ait⁷: *Beatus homo qui semper est pavidus.* Quod si enim latronis illius qui salvatus est, exemplum duntaxat consideremus qua ratione tot heroicarum virtutum actus, de quibus hactenus in præcedentibus discursibus egimus, exercere et elicere poteris.

⁶ CHRYS., h. 2 in Ps. L. — ⁷ DROG., de Sacram. Dom. Pass. — ⁸ PROV., XXVIII, 14.

mus. Præterea ut B. Laurentius Justinianus ait¹: « Ultra meritum, præter spem, et supra votum consecutus est salutem. » Et ideo hoc exemplum ratum, singulare, et sine omni prorsus est exemplo D. Chrysostomus ait²: « Non est ausus dicere : « Memento mei, nisi confessione sarcinam peccatum remisisset. Inspice, quantum præstat confessio. » S. Bernardinus sequens movet dubium³: « Quo merito unus misericordiam accepit, alter vero in justa damnatione remansit? Sed aliter quidem hæc, cum sit quæstio nodosa, non solvitur, nisi Dei misericordiam, et justitiam inspiciamus, et liberas hominum voluntates consideremus. nam Deus ex sua misericordia donat peccata conversus et ex justitia æterna supplicia ministrat aversis. Ubi observanda est dictio *conversis*; nostra etenim conversio primo loco a voluntate et pietate divina, secundario vero a voluntate et libero arbitrio nostro dependet, quorum neutrum nos nobis promittere secure possumus, quia *Spiritus ubi vult spirat* unde S. Augustinus lamentabatur, dicens: « Suspirabam ligatus, non ferro, sed mea ferrea voluntate. »

7. — Superest quoque in hac materia aliud quoddam dubium, cuius resolutio ab imperscrutabili dependet divinorum judiciorum abyssu, videlicet quadam ratione huic latroni tres temporis horæ in cruce transactæ plus profuerint, quam Judæ tres anni, quibus cum Christo familiariter conversatus fuit plurimaque patravit miracula. Porro latro liberaliter, et pro libito manducabat. Judas autem una cum aliis Apostolis rigidam observabat abstinentiam, latro deprædabatur viatores, Judas vero laboriosas et molestas colligebat eleemosynas, latro blasphemabat, Judas vero orationibus vacabat, et tamen hic, non vero ille, desperabundus vitam finivit. Quot eheu futuri sunt eorum, quibus Salvator responsurus est⁴; *Nescio vns, diseedite a me operari iniquitatis*, idque quia in vita sua hypocrita fuerant aut vero ad finem usque in bene cœptis operibus bonis minime perseverarunt. Ambo, scilicet tam Judas, quam latro conversus, latrones erant, cum hac tamen differentia, quod Judas latrocinia sua clam et in abscondito committebat, et ideo tam

¹ B. LAUR. JUST., ib. — ² CHRYS., h. de *Cruce et latr.*
— ³ S. BERN., ib. — ⁴ LUC., XXIII, 27.

se, quam plures alii homines, virtutibus prædicti censebantur, cum tamen in occulto multis sint peccatis ac sceleribus obnoxii. Bonus latro in sylvis opacis rapinis operam dabat. Judas vero tam Christo, quam collegio Apostolico ea, que a piis hominibus erogata fuerant, diripiebat, adeoque commisso a se furto sacrilegium adjungebat. Latro nullam habebat Dei notitiam, Judas autem in tali erat dignitate constitutus, qua major in Ecclesia dari non poterat; ac proinde lapsus passus est irreparabilem, adeo ut de ipso dici possit: *Sicut lumen ejus, ita et tenebrae ejus*, etenim homines mundani, qui in obscuritate erroris ambulant, majorem promerentur excusationem et compassionem, et dum a Deo efficaciter vocantur, vocibus Dei promptius correspondent, et obtemperant; non vero illi, qui a via Dei insolenter deflectunt, suntque *sicut aspides surdae et obturantes aures suas* prout in Iuda manifeste putantur.

8. — Verum enimvero hujusc tractatus discursus claudere libet per sequentem S. Cypriani discursum: hic enim ita scribit¹: « Ubi cum judge agit, qui judicatur, et ipse in partem accusatoris transiens, etiam in sua proscriptione sententiam approbat condemnantis, experitur clementiam Salvatoris, et lætabundus canit: Domine in voluntate tua præstisti decori meo virtutem. Et iterum Isaiam audit: In miserationibus magnis congregabo te, Sed et in eodem articulo temporis, cum jam anima festinet ad exitum, et egrediens ad labia expirantis emerget, pœnitentiam clementissimi Dei benignitas non aspernitur, nec serum est quod verum, nec irremissibile quod voluntarium et quæcumque necessitas cogat ad pœnitendum, nec quantitas criminis, nec brevitas temporis. nec horæ extremitas, nec vita euormitas (si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio) excludit a venia. » Cujus doctrine tota vis in illis verbis: Si vera contritio, unice consistit; hæc autem contritio, utpote speciale Dei donum, a Divina ejus liberalitate dependet, ac proinde quando quis ad extremum usque vitæ articulum conversionem suam tardat, et differt, omnino incerta et periculosa est, quam de salute sua obtainenda concipit, fiducia.

¹ S. CYPR., ib.

TRACTATUS OCTAVUS

DE BEATISSIMÆ VIRGINIS IN CRUCIFIXIONE FILII SUI SUMMO DOLORE

DISCURSUS I.

DE INEXPLICABILIBUS BEATISSIMÆ VIRGINIS DOLORIBUS,
SUB MARIS METAPHORA DISSEMINATUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Dolores passionis Christi, ejusque sacratissimæ Matris, comparantur mari. Cur Concionatores in principio sermonis de passione Christi non implorent patrocinium B. Virginis per salutationem Angelicam. B. Virgo participes fuit omnium dolorum Christi. — 2. Quocumque B. V. se verteret, occurrerant dirissima filii sui tormenta. — 3. Passionis acerbitas et B. V. dolorosa compassio indicibilis sunt. Cum tam intensi fuerint dolores B. V. cur ex illis non fuit mortua. — 4. Cur nullus Evangelistarum meminerit dolorum B. V. illustratur historia Thimantis.

Stabat autem juxta crucem Jesu Mater ejus. Joan., xix, 25.

1. — Propheta Regius in Psalmo LXVIII, multas nobis Passionis Redemptoris nostri delineans periodos, acerbissimos dolores suos marinorum aquarum vehementissimo impetu assimilat, dum ejusdem regii Psaltis ore loquens, ita lamentatur¹: *Intraverunt aquæ usque ad animam meam, infixus sum in limo profundi. Veni in altitudinem maris et tempes-tas demersit me.* Hi autem sævi cruciatus, quos Filius perpetièbatur, ejus quoque Matri sine dubio fuere communes; de qua proinde Jeremias pariter sub metaphora Jerosolymæ ita scribit²: *Cui compara-re te vel cui assimilabo te filia Jerusalem?* *Cui exæquo te, virgo filia Sion?* *Magna est enim velut mare contritio tua.* Quod enim prædictus Propheta hisce verbis de Beata Virgine Deipara, Filii sui acerbissimis doloribus compatiens, loquatur, testis est S. Bernardinus, dum ita fatur³: *Ad eam me-rito dici potest illud Thren. II: Magna est velut mare contritio tua.* Quod cum ita se habeat, qua ratione debili intellectu meo, rudique et inconcinnio calamo exprimere potero excessivum et veluti infinitum Mariae dolorem, cum Propheta Evangelicus dicere non dubitet⁴: *Quis mensus est pugillo aquas?* Hæreo profecto, an hoc fine, ut scilicet ingentes Virginis dolores exponam, coeleste ejus patrocinium

¹ PS. LXVIII, 2. — ² THREN., III, 13. — ³ S. BERNARD., t. III, s. 55. — ⁴ ISA., XL, 12.

¹ S. BERN., t. I, s. 55, in *Princ.*

implorare ausim; siquidem idem S. Bernardinus rationem assignans, cur prædicatores Evangelici, in principio sermonis de Passione, Virginis patrocinium, salutationem Angelicam recitando, prout alias facere consueverunt, non invocent, in hæc verba scribit¹: *Si dicerem Ave, respondere utique posset: Sed ne quæso dixeris mihi, Ave, id est, sine vœ, que jucunditatis salutatio est, quia vœ dolorum et afflictionum Filii mei dilecti in cruce pendens sola compatiendo supporto. Si dicerem ei, Maria, respondere valeret: Ne dicas mihi Maria, hoc est, illuminata cum lumine oculorum meorum orbata sim. Nec dici possum Maria, id est, illuminatrix, cum locata sim in tenebris et in umbra mortis. Si etiam adderem ei: Gratia plena, iterum responderet: Heu mihi, fili Adæ, qualis mihi gratia, ante oculos meos videre Filium meum, tot doloribus et confusionibus plenum, inter latrones pendentem? Si subderem: Dominus tecum, subito responderet: Quomodo Filius meus Dominus est, qui tanquam malefactor et latro, pendet in patibulo crucis? Nec etiam, mecum illum dicere vales, quem nec tangere, nec insuper ei valeo appropinquare. Threnorum, I, vers. 16. Idcirco ergo plorans et oculus meus deducens lachrymas, quia longe factus est a me Consolator meus. Si dicerem: Benedicta tu in mulieribus, merito responderet: Quomodo benedicta sum super alias mulieres, quæ ab omnibus cum dilecto Filio meo sum crudeliter maledita et blasphemata? Unde Threnorum, I, scriptum est: Omnes persecutores ejus apprehenderunt eum inter angustias, omnes qui glorificabant eam, spreverunt eam, quia viderunt ignominium ejus. Si subinserem: Et benedictus fructus ventris tui, nonne dicere posset: Quia ratione beneficium fructum ventris mei nominas, qui continuo a gente impia Judæorum est blasphematis et immorariis maledictus et in eo verificatur, quod in Deuter., xxi, scriptum est: Maledictus qui pendet in ligno? Si adderem quoque, Jesus, qui Salvator interpretatur, miraretur utique, dicens: Quomodo Filium meum Salvatorem nominas, cum impia Judæorum turba ei improperando dicat:*